

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om det attende Aarhundredes Oplysning i Salighedens Sag

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om det attende Aarhundredes Oplysning i Salighedens Sag", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1825_410_2-intro-shoot-idm220.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

En stråmand?

Ligesom det var tilfældet med det efterfølgende angreb på Henrik Nicolai Clausen i kirkekampens kulmination, synes artiklen om 1700-tallets oplysning at opstille en stråmand, der forbereder den gradvise fremlæggelse af Grundtvigs kirkeprogram. Dette kulminerer med den 'mageløse opdagelse', at Skriften kun er det skrevne vidnesbyrd om det sande ord, der i stedet findes i den apostolske trosbekendelse (se indledningen til *Kirkens Gienmæle*). Hvorvidt det var en rationalistisk domineret teologi, der herskede fra slutningen af 1700-tallet og frem til kirkekampen i 1820'erne, kan der sættes spørgsmålstegn ved. I perioden blev rationalismen og oplysningsfilosofien ofte imødegået af stærke repræsentanter fra både neologien og supranaturalismen, eksempelvis Frederik Münter og især den allerede nævnte biskop Balle (Koch & Kornerup 1954, s. 23-25). Oplysningsfilosofien havde i 1825 mistet pusten, og i teologiske kredse levede den rene, kolde rationalisme kun videre som ekko. Udviklingen kan illustreres med et generationsskifte. Der var markant forskel på den hårdkogte rationalist Henrik Georg Clausen og hans konsensussøgende søn, der som bekendt måtte føle Grundtvigs vrede i *Kirkens Gienmæle* (1825) (jf. Koch & Kornerup 1954, s. 229). H.N. Clausen havde hos Friedrich Schleiermacher lært et trosbegreb at kende, som han kritisk forsøgte at forbinde med den kirkelige tradition. Ligesom Grundtvig søgte han en middevej mellem fornuft og følelse, og Clausen kunne da heller ikke identificere sig med faderens overbevisning. Derudover var teologer som Münter nok stadig mærket af rationalismen og talte om fornuft og åbenbaring, men der herskede ingen tvivl om, at åbenbaringen stod over alt andet (Koch & Kornerup 1954, s. 221-233).